

Nu saneras marken i Strömsbruk

Kristoffer Lindö, Frida Eriksson Nordbäck och Johan Nordbäck

Ett ton kvicksilver ska avlägsnas i jord kring den före detta kloralkalifabriken i Strömsbruk.

I 20 års tid har föroreningarna från de historiska verksamheterna vid Strömsbruks f.d. sulfittmassafabrik utretts. Nu har Naturvårdsverket beviljat 30 miljoner kronor i statligt stöd för att sanera marken. Det är kvicksilverförorenad jord runt den f.d. kloralkalifabriken som kommer att schaktas bort med start i slutet av augusti. Syftet är att fabriksområdet ska kunna användas för industriändamål både nu och i framtiden.

Saneringen av kisaska längs Harmångersån har redan avslutats. Tre mindre områden där människor vistas mer frekvent saneras, en grillplats samt två områden vid båtplatser. Syftet var att områdena ska kunna användas för rekreation och friluftsliv utan risk. När schaktarbetena på fabriksområdet i höst är genomförda ska

uppmot 95 % av kvicksilvret runt den f.d. kloralkalifabriken vara avlägsnat. Det motsvarar nästan 1 ton kvicksilver. Åtgärden och efterföljande återställning kommer att pågå i två-tre månader.

– Det är i sig inte en så omfattande schaktinsats sett till ytan, säger Johan Nordbäck, Structor Norr, ansvarig att leda arbetet och den uppföljande miljökontrollen på uppdrag av SGU.

– Det viktiga har varit och är att i nära samarbete med Holmen planera och genomföra insatsen med så liten påverkan som möjligt på den dagliga produktionen i den pågående förädlingsverksamheten, betonar Johan.

Det handlar om att schakta och transportera bort cirka 5 000 kubikmeter jordmassor till ett djup om maximalt ca 4 meter. Det är en komplicerad schakt eftersom

ledningarna för vatten, el, fjärrvärme, dag- och spillvatten behöver skyddas och delvis läggas om under saneringsperioden. Schaktområdet ligger även i direkt anslutning till flera byggnader.

De förorenade och uppschaktade jordmassorna läggs upp i högar på ett särskilt område i anslutning till fabriksområdet. De provtas av miljökontrollant och analyseras på laboratorium för att sedan klassificeras. När massorna är klassificerade transporteras de till godkänd anläggning där de tas om hand.

Det allmänheten främst kommer lägga märke till är nog transporterna av förorenad jord som körs till deponin i Vaple söder om Sundsvall.

Flygfoto från 1965 över dåvarande Ströms bruk.

DEN F.D. KLORALKALIFABRIKEN BLIR KVAR

Den största förändringen sedan tidigare utredningar är att den föreslagna rivningen av den f.d. kloralkalifabriken inte genomförs. De senaste undersökningarna har visat att föroreningens utbredning i djup under själva byggnaden är begränsad. Den f.d. kloralkalifabriken är en del av och ligger mitt i fabriksområdet. I byggnaden finns viktig utrustning för driften av förädlingsanläggningen. En rivning har bedömts medföra alltför stora störningar och höga kostnader för att motiveras.

Avsändare:

Sveriges geologiska undersökning,
Box 670, 751 28 Uppsala

SGU undersöker, dokumenterar
och informerar om berggrund,
jordarter och grundvatten i
Sverige. Som central myndighet
för geologi och mineralfrågor i
Sverige är en av SGU:s viktigaste
uppgifter att möta efterfrågan
på geologisk information från
samhället.

Planerna framåt för Strömsbruk

MÅNGA ÅRS UTREDNINGAR – SNART I MÅL

Lars Strömberg var miljöchef i Holmen-koncernen under 20 år. Han har varit delaktig i alla utredningar sedan 2007. Idag arbetar han som Holmens konsult med uppdrag runt förorenad mark och ett uppdrag är miljösaneringen av Strömsbruk.

– Det känns naturligtvis riktigt bra att saneringen nu ska bli av. Det sker tack vare alla konsulter, utredningar, provtagningar och åtgärder som vi gemensamt tagit fram under den här processen. I detta arbete har också länsstyrelsen haft en viktig roll för att driva arbetet framåt.

– Förhoppningsvis är vi klara med saneringen i slutet av året. Med den projektorganisation vi fått till för projektet känner jag mig väldigt trygg med att resultatet kommer bli bra, konstaterar Lars Strömberg.

Båtplatserna vid Harmångersån är sanerade från kisaska. Syftet är att platserna ska kunna användas utan risk.

ANSVAR – FÖRHÅLLANDEN

Det är Länsstyrelsen i Gävleborg, som tillsynsmyndighet för föroreningssituationen vid Strömsbruk, som utrett ansvaret enligt Miljöbalken för att utföra och bekosta nödvändig sanering. Enheten för renare mark och vatten vid SGU, Sveriges geologiska undersökning, har genom huvudmannaskap ansvaret för

projektet. I skälighetsbedömningen som Länsstyrelsen gjort har ansvaret jämkats till 50 % mellan tidigare verksamhetsutövare (Holmen och Stora Enso) och staten. Det finansieras alltså gemensamt av statliga bidragsmedel från Naturvårdsverket och tidigare verksamhetsutövare.

RÄTT ÅTGÄRDER PÅ PLATS

Det är en 350-årig verksamhet med ett tidigt järnbruk och en sulfitmassafabrik, som gett upphov till kisaska och kvicksilver. Kisaskan innehåller höga halter av bly och arsenik och kommer från utvinning av svavel ur pyritmalm. Kviksilverföroreningarna kommer från tillverkningen av klorgas i kloralkalifabriken.

– Största verksamheten idag är Holmens beläggings- och lamineringsanläggning för bestrykning av kartong. Det finns även ett värmeverk, plaståtervinning, logistikverksamhet med flera verksamheter på området.

– De sista provtagningarna är avslutade och vi är överens i styrgruppen om att ha hittat rätt åtgärder för att hantera förekomsten av föroreningarna inne på fabriksområdet. Efter att ha varit projektledare för en stor del av utredningarna under årens lopp är det tillfredsställande att konstatera att genom de åtgärder som nu är på gång för fabriksområdet säkras vi upp att den nuvarande och framtida industriverksamheten inte påverkas av miljöföroreningar från tidigare verksamhet, säger Kristoffer Lindö på Geosyntec Consultants.

Nu är grillplatsen vid Harmångersån sanerad från kisaska. Syftet är att platsen ska kunna användas för rekreation och friluftsliv.

Kontaktperson

Katarina Gyllenberg
Projektledare, SGU
Telefon: 018-17 90 23
katarina.gyllenberg@sgu.se

